

ARBEJDSFORHOLD FOR KOMPONISTER OG MUSIKERE I DANMARK

Musikere og komponister i Danmark lever et arbejdsliv med mange skiftende arbejdsrelationer, og med usikre økonomiske vilkår, hvor ulønnet arbejde er udbredt. Det gjaldt også, inden corona hev tæppet eftertrykkeligt væk under branchen. Læg dertil, at kvinder i musikbranchen tjener mindre end deres mandlige kollegaer. Denne undersøgelse er en kortlægning af de faktiske forhold for et kreativt arbejdsmarked med usikkerhed, manglende ligestilling og coronatab.

Tænketanken Mandag Morgen har, i samarbejde med seks musikorganisationer, undersøgt arbejdsforholdene blandt musikere og komponister. Resultaterne baserer sig på en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse og omhandler hovedsageligt år 2019. Det sidste afsnit er dedikeret til de foreløbige konsekvenser af corona. Vidensgrundlaget giver blandt andet svar på:

1. Hvem er musikerne og komponisterne?
2. Hvordan er de beskæftiget?
3. Hvordan ser deres økonomi ud?
4. Hvor udbredt er ulønnet arbejde?
5. Hvilken betydning har corona haft?

3 skarpe om forholdene for musikere og komponister

26%

havde mere end 31 forskellige indtægtsgivende arbejdsrelationer i 2019

53%

har tabt mindst 40 pct. af deres musikrelaterede indkomst grundet corona

Mens **9%** af kvinderne har en årsindkomst på mere end 500.000 kroner, så gælder det **18%** af mændene

MUSIKBRANCHEN FORTJENER FAIR FORHOLD PÅ ARBEJDSMARKEDET

Undersøgelsen 'Arbejdsforhold for komponister og musikere i Danmark' er den første beskrivelse af de reelle arbejds- og økonomiske vilkår i en branche, som de fleste har et engageret forhold til.

I de senere år har der politisk været et stigende fokus på, hvordan atypiske arbejdsforhold og usikre ansættelser breder sig på det danske arbejdsmarked, og hvordan den danske model bør tilpasse sig forandringerne. Der tales om værdikæder og kædeansvar, hvor man sikrer en rimelig aflønning i alle led af en produktion.

I lang tid har arbejdsforholdene i musikbranchen været under pres. Det har ikke altid været muligt at leve af sit erhverv, og det er langt fra ualmindeligt at arbejde ulønnet i et forsøg på at etablere sig. For musikere og komponister har den slags vilkår været velkendt i mange år. Læg dertil konsekvenserne af en pandemi, der forbyder forsamlinger, og som på få dage ødelagde en branche, der lever af, at vi samles og nyder musikken og kunstnerne, uanset genre.

For os, der hver dag arbejder med at varetage interesserne for de mange tusinde musikere og komponister, sætter denne analyse en tyk streg under behovet for handling. Vi håber med undersøgelsen at kaste lys over arbejdsforholdene også efter corona-krisen og medvirke til langsigtede forbedringer af de økonomiske og juridiske rammer, som kan rumme moderne brancher, der består af selvstændige kreative mennesker.

Musikbranchen er et erhverv på linje med andre, og det skal være muligt at leve rimeligt, at turde få børn

og at spare op til pension. Selv uden corona-epidemien ville de faktiske forhold i musikbranchen være overraskende for udenforstående. Men for første gang har vi nu tal, der underbygger det, der før var fornemmelser, og derfor kan vi nu starte processen frem imod holdbare arbejdsforhold.

Med nærværende analyse vil vi gerne starte debatten og løfte dagsordenen.

God læselyst.

Anna Lidell, Forkvinde,
Danske Jazz-, Beat- og Folkemusik Autorer (DJBFA)

Bent Sørensen, Formand,
Dansk Komponistforening (DKF)

Sara Indrio, Formand,
Dansk Artist Forbund (DAF)

Niels Mosumgaard, Formand,
Danske Populær Autorer (DPA)

Søs Nyengaard, Formand,
Dansk Musiker Forbund (DMF)

Ole Dreyer, Formand,
Musikforlæggerne

HVEM ER MUSIKERNE OG KOMPONISTERNE?

Musikere og komponister er ikke nogen homogen gruppe, og der er store forskelle på tværs. På trods af de store forskelle så er gruppen kendetegnet ved, at den største andel er mænd, at mange har lange uddannelser, og at et overvældende flertal værdsætter indholdet i deres arbejde.

Hvad angår køn, er der langt flere mænd end kvinder: Knap syv ud af ti (69 pct.) er mænd. Den resterende andel er primært kvinder, da blot 0,4 pct. identificerer sig som værende andet¹. Til sammenligning består den danske arbejdsstyrke af 52 pct. mænd og 48 pct. kvinder².

Musikere og komponister er særligt kendetegnet ved, at de er veluddannede. Mere end to ud af fem (41 pct.) musikere og komponister har en lang videregående uddannelse³. Det er markant højere end blandt

den samlede danske befolkning, hvor omtrent en ud af ti (11 pct.) har en lang videregående uddannelse⁴.

Dertil kendetegnes musikere og komponister ved at være særligt glade for deres arbejde. Ni ud af ti (91 pct.) mener således, at indholdet af deres arbejde er interessant⁵.

Aldersmæssigt fordeler musikere og komponister sig bredt over et spektrum fra 19 til 85 år. Det hyppigst forekommende aldersinterval er 41-50 år, hvori 27 pct. af respondenterne placerer sig⁶.

Musikere og komponister er i høj grad bosiddende i Region Hovedstaden, da mere end hver anden (55 pct.) er bosat her⁷. Til sammenligning bor knap en tredjedel (32 pct.) af den samlede danske befolkning i Region Hovedstaden⁸.

Hvem er musikerne og komponisterne?

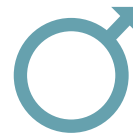
41 pct.

har en lang videregående
uddannelse

91 pct.

synes at arbejdet
er interessant

69 pct.

er mænd

Figur 1 – De er generelt veluddannede, glade for deres arbejde, og der er flest mænd.

Note: N=1.727-1.891. Statistisk usikkerhed, max. ± 2 procentpoint.

¹ Tænketanken Mandag Morgen 2020, musiker- og komponistanalysen, Køn, N=1.891

² Danmarks Statistik – Statistikbanken – Tabel AKU110K

³ Tænketanken Mandag Morgen 2020, musiker- og komponistanalysen, Uddannelsesniveau, N=1.891

⁴ Danmarks Statistik – Statistikbanken – Tabel HFUDD11

⁵ Tænketanken Mandag Morgen 2020, musiker- og komponistanalysen, Tilfredshedsudsagn 2019, N=1.742

⁶ Tænketanken Mandag Morgen 2020, musiker- og komponistanalysen, Alder, N=1.891

⁷ Tænketanken Mandag Morgen 2020, musiker- og komponistanalysen, Region, N=1.891

⁸ Danmarks Statistik – Statistikbanken – Tabel Folk1A

HVORDAN ER DE BESKÆFTIGET?

For de fleste musikere og komponister er arbejdslivet en sammensat størrelse. De færreste har en traditionel fastansættelse, hvor man møder ind klokken otte og går hjem klokken fire. I stedet er de fleste selvstændige, og arbejdslivet består af mange samtidige beskæftigelser samt et stort antal arbejdsrelationer. Ligeledes er det langt fra alle, der hele tiden beskæftiger sig med musik.

Sammensat arbejdsliv

Et arbejde, der kan dække alle ens økonomiske udgifter ikke normen for musikere og komponister. I al fald havde mere end hver anden (53 pct.) mindst to sideløbende beskæftigelser i 2019⁹. Det kan f.eks. være, at man kombinerede deltidsarbejde som lønmodtager med at drive en selvstændig virksomhed. Et konkret eksempel herpå er violinist og komponist Peter Due, der både arbejder som freelance musikunderviser og er selvstændig komponist: *“Det handler mest om, at jeg godt kan lide at undervise, men det er også klart, at den faste løn fra undervisningsarbejdet giver mig en økonomisk sikkerhed, som er god at have, hvis det nu ikke går så godt med mit virke som komponist.”*

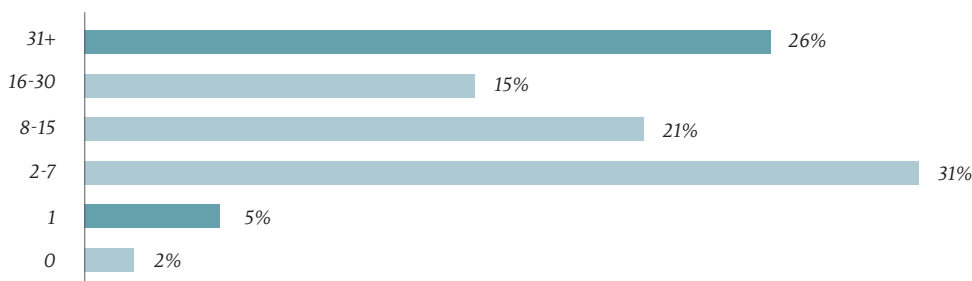
Ifølge Carsten Jørgensen, der er arbejdsmarkedsforsker på FAOS¹⁰, Københavns Universitet, og beskæftiger sig med kunstnernes arbejdsvilkår, er antallet af folk med flere beskæftigelser meget sigende for branchen: *“Det er et højt tal sammenlignet med resten af befolkningen og siger noget om, at vilkårene i branchen forudsætter, at man skal have flere beskæftigelser for at få økonomien til at hænge sammen.”*

Det sammensatte arbejdsliv kan også ses ved antallet af forskellige indtægtsgivende arbejdsrelationer. Her forstået sådan, at f.eks. en lønmodtager, der har en enkelt arbejdsgiver, kun har én indtægtsgivende arbejdsrelation, mens en selvstændig med tre kunder har tre forskellige indtægtsgivende arbejdsrelationer. I 2019 var det kun 5 pct., der havde én indtægtsgivende arbejdsrelation, til gengæld havde omtrent en ud af fire (26 pct.) mere end 31 forskellige arbejdsrelationer. Se figur 2.

For Rasmus Rex Pedersen, der er adjunkt på Roskilde Universitet og forsker i musikbrancheforhold, så viser dette, hvordan musikere og komponister er afhængige af at have langt flere indtægtsgivende relationer end de fleste andre danskere: *“Antallet af indtægtsgivende arbejdsrelationer er meget anderledes end*

Få havde kun én arbejdsrelation

“Hvor mange forskellige indtægtsgivende arbejdsrelationer havde du i løbet af 2019? Her skal du dels tænke på antallet af arbejdsgivere som ansat og dels antallet af kunder/bestillere som selvstændig/honorarmodtager.”

Figur 2 – Blot 7 pct. af respondenterne havde 0-1 arbejdsrelation i 2019. Omtrent hver fjerde havde 31 eller flere arbejdsrelationer.

Note: N=1.801. Intervallerne 2-4 & 5-7 er lagt sammen til 2-7; 8-10 & 11-15 er samlet i 8-15; og 31-50 & 50+ er lagt sammen til 31+. Procentsatser er afrundet til nærmeste hele tal. Statistisk usikkerhed, max. ± 2 procentpoint.

⁹ Tænketanken Mandag Morgen 2020, musiker- og komponistanalysen, Sideløbende arbejde, N=1.643

¹⁰ Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier

53 pct.

havde minimum to beskæftigelser samtidigt i 2019

for det traditionelle arbejdsmarked og er et meget godt udtryk for den kludetæppeøkonomi, som musikere og komponister har. Det siger noget om den usikkerhed, der er forbundet med at være en del af branchen.”

Pernille Bévort, der blandt andet arbejder som saxofonist og komponist, genkender fra både sig selv og andre i branchen, at det er meget almindeligt med mange indtægtsgivende arbejdsrelationer: “Jeg er jo både musiker og komponist, og jeg har egne ensembler, hvor jeg er booker og bandleder, ligesom jeg har komponistarbejde, udgivelsesprojekter, musicals, undervisning og deltager i en masse løse konstellationer. Jeg har slet ikke tal på, hvor mange forskellige indtægtsgivende arbejdsrelationer jeg har, og det er egentlig ret typisk i den her branche.”

Uafhængighed og usikkerhed

Zoomer man ind på den primære beskæftigelse, er det tydeligt, at musikere og komponister adskiller sig fra hovedparten af danskerne. Med den primære beskæftigelse menes den beskæftigelse, man bruger flest timer på. Her angiver 46 pct. af musikerne og komponisterne, at de er selvstændige. Se figur 3. Til sammenligning ligger tallet for danskerne generelt på 8 pct.¹¹ De 46 pct.

selvstændige musikere og komponister er dels selvstændige med CVR-nummer (21 pct.) og dels selvstændige uden CVR-nummer (25 pct.). De selvstændige med CVR-nummer er musikere og komponister med firma, der har momsregnskab og eventuelt ansatte, mens de selvstændige uden CVR-nummer er musikere og komponister uden et egentligt firma.

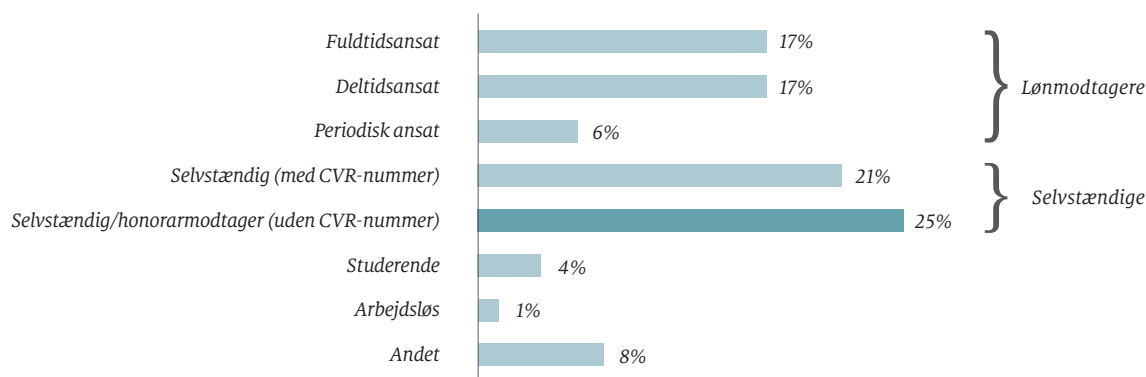
Mens andelen af selvstændige musikere og komponister er høj, er andelen af lønmodtagere tilsvarende lav, da de udgør blot 40 pct. Se figur 3. Til sammenligning er tallet for danskerne generelt 92 pct.¹¹

Relativt få musikere og komponister har således en fast månedsløn, og de ved ikke nødvendigvis, hvor mange penge de månedligt kan forvente at tjene. For Peter Due er livet som selvstændig komponist dog hovedsageligt forbundet med frihed: “Det giver mig en stor frihed, at jeg selv kan planlægge min arbejdstid. Jeg kan selv bestemme, hvornår jeg arbejder hjemme, hvornår jeg arbejder i mit sommerhus, og hvornår jeg arbejder i mit studie. Der er mulighed for at være fleksibel på mange måder.”

For Line Tjørnhøj, der arbejder som komponist, giver livet som selvstændig dog også anledning til en del panderynker. Line Tjørnhøj må konstant jage nye

Et flertal er selvstændige som deres primære beskæftigelse

“I løbet af et år kan man have forskellige jobsituationer, ligesom man f.eks. kan være både fuldtidsansat og selvstændig samtidigt. **Hvilken beskrivelse passer bedst på den jobsituation, hvor du brugte flest timer i 2019?**”

Figur 3 – Knap halvdelen af respondenterne er selvstændige, ca. 40 pct. er lønmodtagere.

Note: N=1.801. Procentsatser er afrundet til nærmeste hele tal. Statistisk usikkerhed, max. ± 2 procentpoint.

¹¹ World Bank 2019, Employment, note: andel af det totale antal beskæftigede

82 pct.

har et primært arbejde, som omhandler musik

projekter for at få økonomien til at løbe rundt: "Jeg føler hele tiden, at jeg er bagefter. Hver gang at jeg er færdig med det ene, så skal jeg helst være godt i gang med det andet. Der er aldrig rigtig tid til at trække vejret."

Nicolai Worsaae, der arbejder som sanger, underviser i musikteori og er selvstændig komponist, oplever ikke kun, at livet som selvstændig med mange beskæftigelser fører til usikkerhed om den månedlige indtjening. Han synes også, at det besværliggør kontakten med det offentlige: "Det kan lyde voldsomt, men ofte føles det som at løbe panden mod en mur, når man skal i kontakt med systemet. Hvad enten det drejer sig om skatteforhold, arbejdsløshedsunderstøttelse eller barsel, så er det, som om de offentlige instanser ikke er gearret til at beskæftige sig med folk som mig, der er selvstændig komponist og derudover har flere bibeskæftigelser."

De fleste arbejder for det meste med musik

I mange brancher virker det omsonst at spørge ind til, hvad folk arbejder med. I musikbranchen er det dog ikke nogen selvfølge, at man kan leve udelukkende af at beskæftige sig med musik.

Et betragteligt mindretal på 16 pct. bruger det me-

ste af deres tid i en beskæftigelse, som ikke omhandler musik. Ganske vist angiver et stort flertal, at de for det meste beskæftiger sig med musik: Otte ud af ti (82 pct.) har nemlig en primær beskæftigelse, der omhandler musik¹².

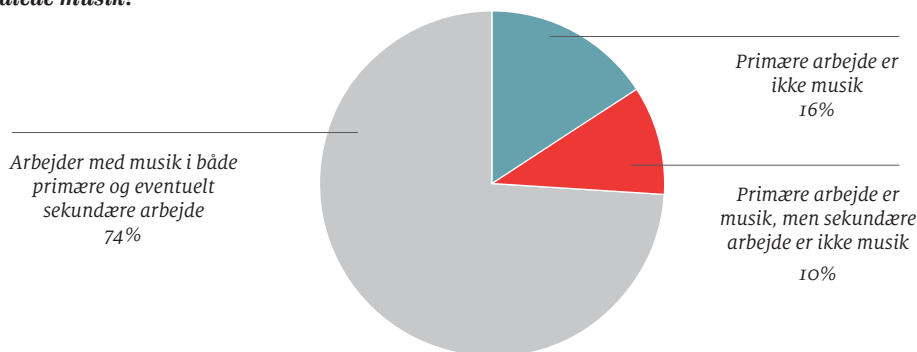
Kigger man på andelen af musikere og komponister, som enten i deres primære eller sekundære beskæftigelse arbejder med noget, som ikke omhandler musik, så er tallet 26 pct. Se figur 4.

For Lil Lacy, der arbejder som komponist, så vækker det genklang, at man ikke altid kan leve fuldt ud af sin musik: "Det er ikke ualmindeligt, at man må supplere sin indkomst med noget andet end det, man tjener på at arbejde med musik. I tiden efter jeg blev bachelor i sang fra RMC, arbejdede jeg som deltidsbarista for at supplere den indkomst, jeg fik fra musikken."

Carsten Jørgensen kan også genkende situationen og understreger, at det kan være svært at få enderne til at mødes, hvis man kun arbejder med musik: "Tallene viser, at selvom mange musikere og komponister faktisk kan leve af at arbejde med musik, så er der også en betragtelig andel, der bliver nødt til at lave noget andet for at sikre økonomisk ro til at beskæftige sig med deres musik."

En betragtelig andel arbejder med andet end musik

"Vil du sige, at dit primære arbejde i 2019 omhandlede musik?" & "Vil du sige, at dit sekundære arbejde i 2019 omhandlede musik?"

Figur 4 – Én ud af fire arbejder ikke med musik i enten primære eller sekundære arbejde.

Note: N=1.775. Andele omfatter hele stikprøven eksklusivt "ved ikke"-svar, der udgør 2 pct., for både primære og sekundære beskæftigelse. Procentsatser er afrundet til nærmeste hele tal. Statistisk usikkerhed, max. ± 2 procentpoint.

¹² Tænk tanken Mandag Morgen 2020, musiker- og komponistanalysen, Indhold af primært arbejde, N=1775

HVORDAN SER DERES ØKONOMI UD?

Generelt er det ikke en guldrandet forretning at være musiker eller komponist. På trods af lange uddannelser er lønnen sjældent ret høj, og for mange er pengene så få, at det kan være svært at spare op til f.eks. pension. Indkomsten stammer primært fra koncerter og undervisning, kombineret med indtægter fra ikke-musikrelateret arbejde, og mændene tjener generelt mere end kvinderne.

Mange forskellige indtægtskilder

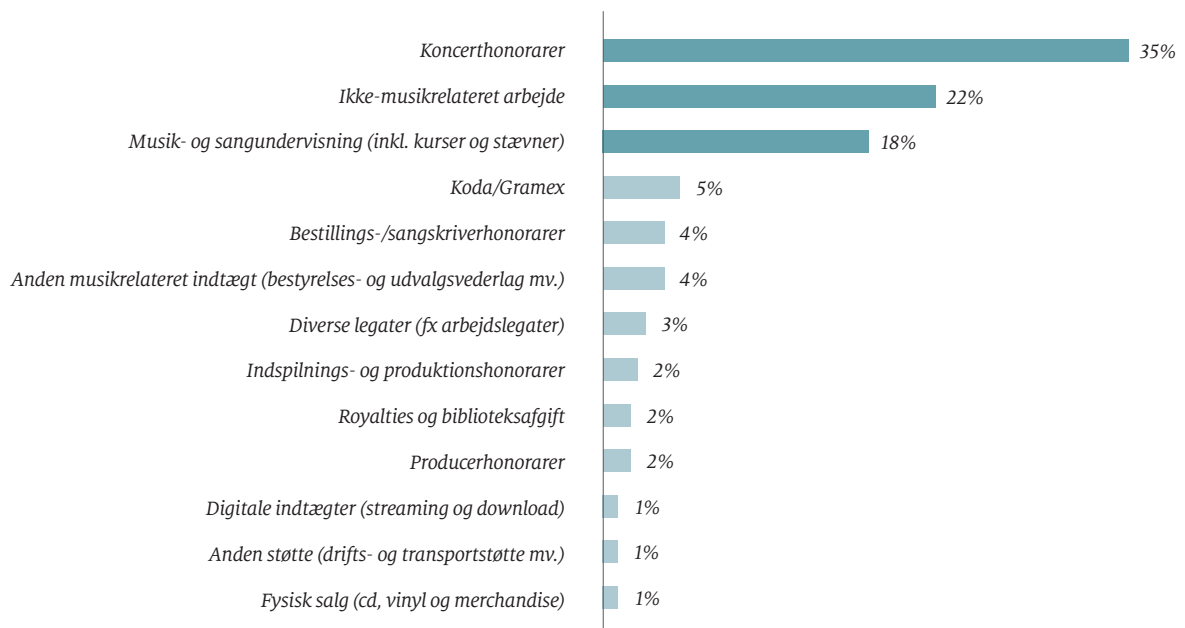
Musikere og komponisters indkomst stammer fra en lang række forskellige kilder, og indkomstkildernes andele af indkomsten varierer meget fra person til person. Selvom det samlede billede er broget, er der

tre indkomstkilder, som tilsammen udgør 75 pct. af indkomsten. I et spørgeskema er de blevet spurgt om, hvor stor en andel forskellige indkomstkilder udgør af deres samlede bruttoindkomst. Her har de adspurgte i gennemsnit svaret at, koncerthonorarer, ikke-musikrelateret arbejde og musik- og sangundervisning udgør tre ud af fire kroner (75 pct.) de tjener. *Se figur 5.*

Blandt disse tre indkomstkilder udgør koncerthonorarer den største andel af indkomsten med en gennemsnitlig andel på 35 pct. At koncerter er den største indkomstkilde, er også gældende for Signe Svendsen, der er sanger og sangskriver: *“Jeg spiller mere end 50 koncerter i løbet af et år. Det er en nødvendighed for, at det økonomisk kan hænge sammen som musiker.”*

Koncerter er den primære indkomstkilde

“I det følgende bedes du angive, hvor stor en procentdel af din samlede årlige bruttoindkomst i 2019, der kom fra følgende kilder. Hvis du ikke kender kategoriernes præcise andel, så bedes du komme med et skøn.”

Figur 5 – Koncerter, ikke-musikrelateret arbejde og undervisning i musik og sang er de primære indkomstkilder og udgør tilsammen 75 pct. af indkomsten.

Note: N=1.493. Procentsatser er afrundet til nærmeste hele tal. Statistisk usikkerhed, max. ± 2 procentpoint.

At musik- og sangundervisning i gennemsnit udgør 18 pct. af bruttoindkomsten, kommer ikke som nogen stor overraskelse for violinist og komponist Peter Due: *“Mange kombinerer deres komponistarbejde med undervisning af en slags. Mange komponister vil gerne tjene mere på deres primære arbejde, men det er ikke altid muligt. Men vi ved godt, at vi er nødt til at lave ting ved siden af for at få penge i kassen.”*

Selvom det kan virke overraskende at ikke-musikrelateret arbejde i gennemsnit udgør 22 pct. af den samlede bruttoindkomst for musikere og komponister, kommer tallet ikke bag på producer og trommeslager Birk Storm, som selv har måttet supplere sin indkomst fra musik med andet arbejde: *“Det er de færreste forundt at arbejde fuldtid i et kunstnerisk erhverv. Jeg har tidligere haft ‘normale’ jobs som handicaphjælper og hjælper i en ungdomsklub for at supplere min musikindkomst.”*

For Rasmus Rex Pedersen, der er adjunkt ved Roskilde Universitet og forsker i musikbrancheforhold, viser indkomstkildernes fordeling, at nogle aktiviteter, generelt set, fungerer mere som promovering og mindre som selvstændige indtægtskilder: *“Det er ikke overraskende, at koncerter og undervisning udgør de bærende indkomster blandt musikere og komponister. Når der er så mange forskellige indkomstkilder og brancher at agere i som musiker, så vil noget fungere som udstillingsvindue. Sådan er det med streaming. At være aktuel på streamingtjenester er mere et udstillingsvindue end en indkomstkilde. Det skal ses som en forudsætning for at blive hyret til at spille koncerter.”*

Uddannelse betaler sig ikke

I den danske befolkning er tendensen tydelig: Jo længere uddannelse du har, desto større indkomst kan du forvente at modtage⁴³. Sådan er det ikke i musikbranchen, hvor sammenhængen mellem uddannelse og indkomst ikke kan spores.

Kaster man et blik på medianindkomsten for musikere og komponister er den på 300.000 til 349.999 kroner. Ifølge Carsten Jørgensen, der er arbejdsmar-

kedsforsker på FAOS, Københavns Universitet, og som beskæftiger sig med kunstnernes arbejdsvilkår, så er indkomsten relativt lav sammenholdt med det høje uddannelsesniveau. Det overrasker ham dog ikke: *“Musikere og komponister hører generelt ikke til de mest velbeslædede i dette land, og det skyldes branchens opbygning. I mange andre brancher kan man få en god høj løn, hvis man er nogenlunde dygtig og har en uddannelse. Det kan man ikke her. I musikbranchen handler det nemlig først og fremmest om at slå igennem, og derfor er det ganske få musikere, som hiver store indtægter hjem på baggrund af deres metier.”*

Heller ikke internt i branchen kan der ses nogen mærkbar økonomisk gevinst ved tage en uddannelse, da dem med de længste uddannelser ikke tjener mere end dem med kortere uddannelse. Faktisk er medianindkomsten den samme på tværs af alle uddannelseslængder⁴⁴. For Trine Bille, der er professor i kulturøkonomi på CBS, betyder det imidlertid ikke, at uddannelserne er uden betydning: *“For den enkelte ville den lange uddannelse nok kunne veksles til en bedre løn, hvis de lavede noget andet i en anden branche. Og det er heller ikke sikkert, at uddannelsen er afgørende for at sikre et gennembrud. Men selvom de lange uddannelser ikke giver et afkast ift. indtjening, så kan de kunstneriske uddannelser være med til at skabe et stort kunstnerisk afkast. Det er bare ikke altid, at den kunstneriske værdi også afspejles i markedsværdien på kort sigt.”*

Forskel mellem køn

Mens uddannelse ikke har betydning for indkomstniveauet, så spiller køn tilsyneladende en rolle. Kvindelige musikere og komponister tjener nemlig mindre end deres mandlige kollegaer.

Kvindelige musikere og komponister er særligt placeret i de laveste indkomstintervaller, mens mændene fylder i toppen, f.eks. har 18 pct. af mændene en bruttoindkomst på mere end 500.000 kroner, mens det samme gør sig gældende for blot 9 pct. af kvinderne. Det illustreres ved kvindernes medianindkomst, som er på 250.000 til 299.999 kroner. Til sammenligning er medianindkomsten for deres mandlige kollegaer på

⁴³ Danmarks Statistik – Statistikbanken, Tabel INDKP107

⁴⁴ Tenketanken Mandag Morgen 2020, musiker- og komponistanalysen, Uddannelse X bruttoindkomst 2019, N=1722

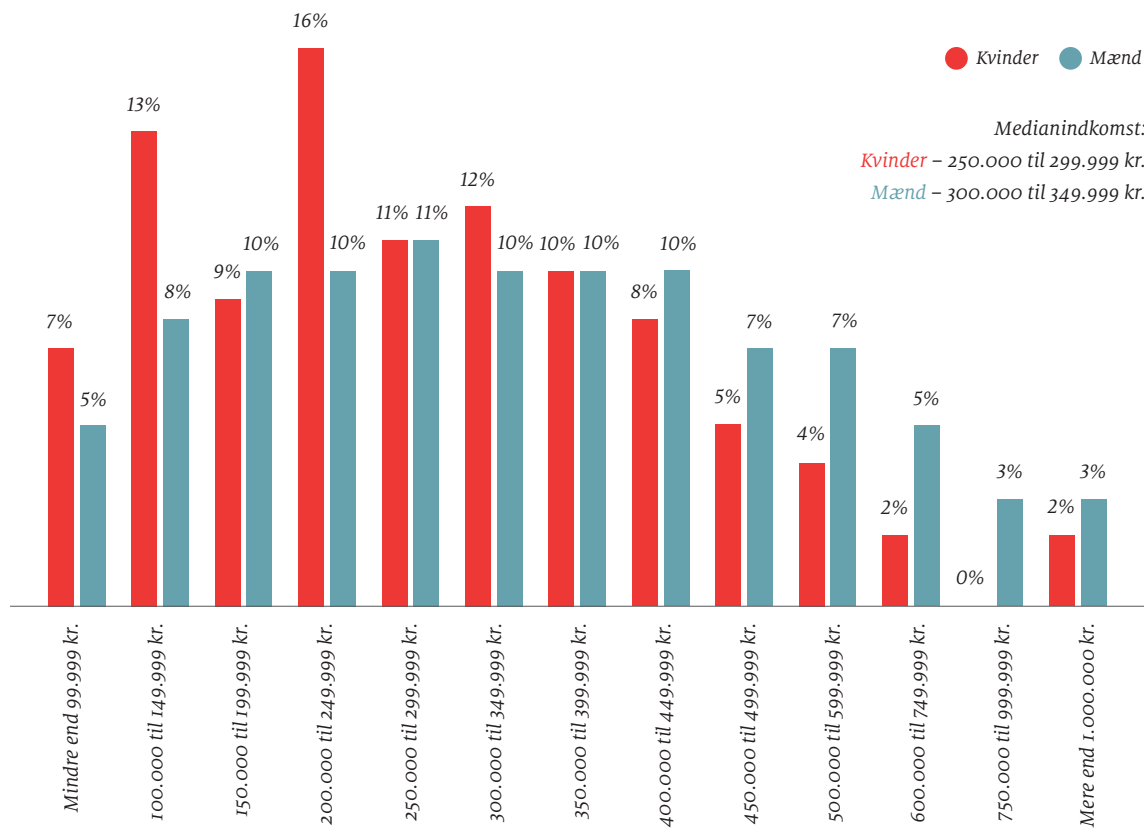
300.000 til 349.999 kroner – det samme som medianindkomsten for hele branchen. Se figur 6.

Line Tjørnhøj, der arbejder som komponist og agerer mentor for en lang række yngre kvindelige komponister oplever, at branchen kan spille en negativ rolle for kvindernes muligheder og indkomst: "Jeg har en opfattelse af, at der er en tendens til, at kvindelige musikere og komponister bliver skubbet ud af branchen i en ung alder, når de ikke længere 'kan bruges til noget'. Derfor er det de færreste kvinder, der for alvor når at etablere sig i branchen."

For Trine Bille kan årsagerne til forskellen være mange, og det er svært at sige præcist, hvorfor det forholder sig sådan: "Vi ved, at musikbranchen er en mandsdomineret branche, og at kvinderne tjener mindre, men vi ved ikke ret meget om, hvorfor det ser sådan ud. Det kan både skyldes, at kvinder arbejder færre timer, f.eks. på grund af børn og barsel, ligesom det kan skyldes en generel indkomstilighed mellem kønnene i samfundet, som måske er forstærket her. Men det kan også skyldes, at færre kvinder slår igennem og bliver superstjerner."

Mænd har højere bruttoindkomst end kvinder

"**Hvad var din samlede årlige bruttoindkomst i 2019?** Med bruttoindkomst menes der din samlede indkomst før skat og skattemæssige fradrag. Hvis du ikke kender det præcise beløb, bedes du foretage et skøn."

Figur 6 – Kvinder tjener mindre end mænd.

Note: N=1.722. Andele omfatter hele stikprøven eksklusiv "ved ikke"-svar, der udgør 2 pct. Procentsatser er afrundet til nærmeste hele tal. Statistisk usikkerhed, max. ± 3 procentpoint.

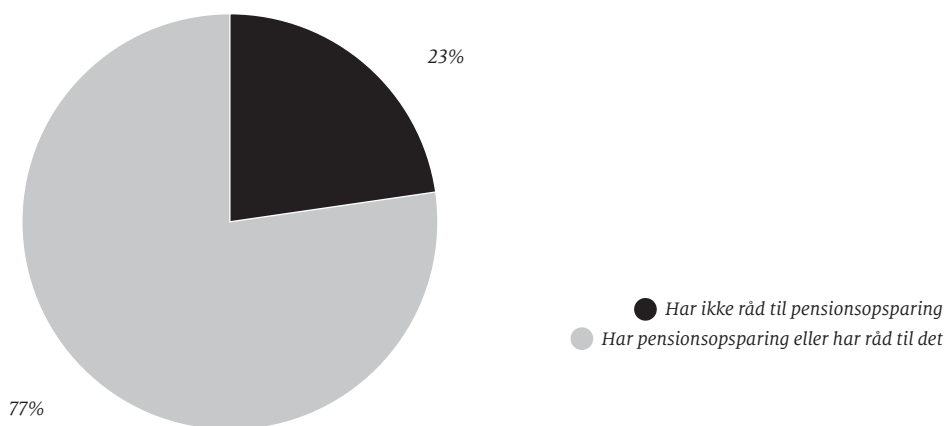
Pension er ikke for alle

Noget tyder på, at mange musikere og komponister går en pensionisttilværelse i møde, hvor hver en krone skal vendes og drejes. Det er nemlig kun to ud af tre (63 pct.), som har en pensionsopsparing¹⁵. Hovedårsagen hertil er manglende økonomi, idet én ud af fire (23 pct.) musikere og komponister svarer, at de simpelthen ikke har råd til at lægge penge til side til pension. Se figur 7.

Pernille Bévort, der arbejder som saxofonist og komponist, kan nikke genkendende til, at det kan være svært at finde penge til en pensionsopsparing: *“Helt generelt har vi slet ikke det samme sikkerhedsnet til ferie, pension og sygedage. Og grundet vores relativt lave indtægter er det svært at lægge penge til side til den slags.”*

En ud fire har ikke råd til at pension

“Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn? Jeg har ikke råd til at længe penge til side til min pension”

Figur 7- Hver fjerde har ikke råd til at lægge penge til side til pension.

Note: N=1.447. Andel der er enige/meget enige. Statistisk usikkerhed, max. ± 4 procentpoint

¹⁵ "Tænketanken Mandag Morgen 2020, musiker- og komponistanalysen, Pensionsopsparing, N=1.447"

HVOR UDBREDT ER ULØNNET ARBEJDE?

Normalt er arbejde noget, man modtager penge for. Helt så enkelt er det ikke i musikbranchen. Her betyder f.eks. promoveringshensyn og behård konkurrence, at ulønnet arbejde er relativt udbredt.

Ulønnet arbejde er udbredt

Blandt musikere og komponister er det udbredt, at man udfører arbejdsopgaver uden at få løn eller honorar for det. Den hyppigst forekommende type gratis arbejde i musikbranchen er deltagelse i prøver, som seks ud af ti (60 pct.) har gjort ulønnet i løbet af 2019. Se figur 8. I alt har otte ud af ti (80 pct.) foretaget en eller anden form for ulønnet musikrelateret arbejde i 2019¹⁶.

For Rasmus Rex Pedersen, der forsker i musikbrancheforhold, er det ikke overraskende, at ulønnet arbejde er så udbredt, da musikbranchen er en svær verden at navigere i: *“Det at være musiker gør, at man skal navigere i en kompleks verden mellem at promovere sig selv, men også at tjene penge. Der er en ret stor procentdel, der, til tider, arbejder ulønnet. Det bliver forventet fra flere sider, at man kan gøre det, fordi man kan fremme sin karriere, og man kan promovere sig selv.”*

Rasmus Rex Pedersen påpeger, at musikerne og komponisternes næse for, hvad de tjener penge på, kan være årsagen til, at koncerter i mindre grad udføres ulønnet: *“Koncerter udføres ikke ulønnet i samme omfang som de øvrige ting. For mig er det et udtryk for, at det er der, de tjener deres penge. De har været gode til at se, hvor økonomien er.”*

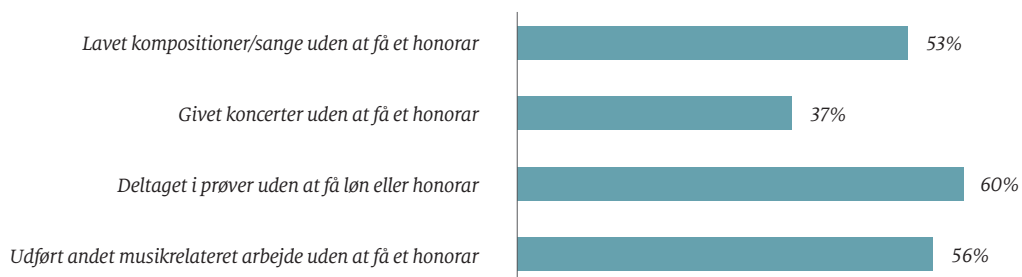
Penge eller promovering

Årsagerne til, at ulønnet arbejde er forholdsvist udbredt, kan være mange. Én af dem kan være, at flere musikere og komponister mener, det er okay, de ikke har fået penge for det musikrelaterede arbejde, de har udført. Afhængigt af opgavens karakter så deles denne holdning af mellem 19 og 34 pct. af dem, som har foretaget gratis arbejde. 19 pct. af de adspurgte mener ikke, at de burde få penge for de koncerter, som de har udført uden betaling, mens 34 pct. ikke mener, at de skulle have penge for de kompositioner eller sange, som de har lavet uden betaling¹⁷.

Ifølge arbejdsmarkedsforsker Carsten Jørgensen skal accepten af at udføre ulønnet arbejde ses som et

Ulønnet arbejde er udbredt

“Har du foretaget følgende ting i år 2019?”

Figur 8 – At give koncerter uden honorar er den mindst hyppige form for ulønnet musikarbejde.

Note: N=1.440. Andel der har svaret ja. Procentsatser er afrundet til nærmeste hele tal. Statistisk usikkerhed, max. ± 3 procentpoint.

¹⁶ Tænketanken Mandag Morgen 2020, musiker- og komponistanalysen, Ulønnet arbejde, N=1.440

¹⁷ Tænketanken Mandag Morgen 2020, musiker- og komponistanalysen, Ulønnet arbejde er okay, N=517-836

udtryk for det krydspres, man oplever som musiker og komponist: *“For mange vil ulønnet arbejde blive anset for en investering i en fremtidig karriere og et muligt gennembrud i en branche, hvor det handler om at bryde igennem. Derfor kan man ikke altid tillade sig at sige nej.”*

Den forklaring bakkes op af sanger, sangskriver og producer Clara Sofie, som har oplevet at takke ja til ulønnede jobs: *“Overordnet set er det unfair at bede folk om at spille ulønnet. Men nogle gange har jeg også selv gjort det ved begivenheder, hvor der er meget publicity. Selvfølgelig havde jeg foretrukket at få penge for det, men jeg vurderer ud fra tre faktorer: netværk, PR og penge – to af dem skal krydses af.”*

Ulønnet arbejde foretages hyppigt

Selvom nogle musikere og komponister ikke har et problem med at udføre musikrelateret arbejde uden løn, så er der også mange, der hyppigt udfører ulønnet arbejde, hvor de mener, de burde få betaling for det.

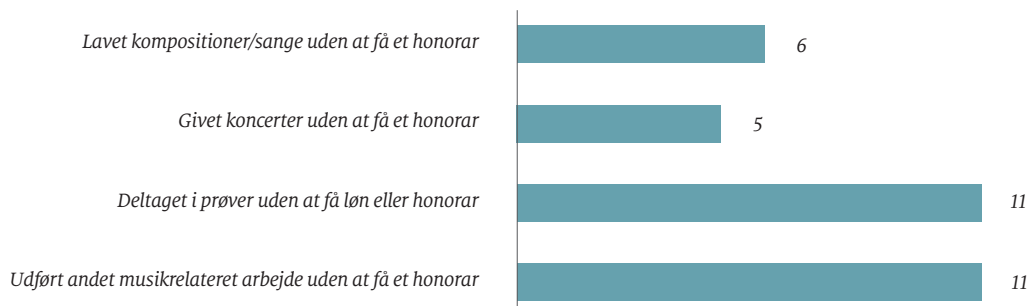
Det store flertal af dem, der har udført gratis arbejde, har nemlig gjort det mindst én gang, hvor de følte sig berettiget til løn. Hvad angår dem, der har givet koncerter gratis, så har 81 pct. gjort det mindst én gang, hvor de mener, de var berettiget til løn, mens det drejer sig om 66 pct. af dem, der har lavet kompositioner eller sange uden honorar¹⁸.

At arbejde gratis, selvom man egentlig mener, man burde få penge, er heller ikke nogen engangsforestilling. Kigger man på de musikere og komponister, som har arbejdet ulønnet i 2019, så mener de i gennemsnit, at de burde have fået løn mellem fem og elleve af gangene, hvor de ingen løn har fået. Tallet varierer afhængigt af arbejdsopgaven. For koncerter er tallet fem, mens det for både andet musikrelateret arbejde og prøver er elleve. *Se figur 9.*

Rasmus Rex Pedersen forklarer, at én af årsagerne til, at mange musikere og komponister arbejder gratis, på trods af at de mener, de burde blive betalt,

Ulønnet arbejde, hvor man mener, man burde få løn, sker hyppigt

“Hvor mange gange i år 2019 har du foretaget følgende uden at få et honorar, selvom du synes du burde?”

Figur 9 – Andet musikrelateret arbejde uden honorar er den mest hyppige form for ulønnet muskarbejde, hvor man mener man burde få løn for det.

Note: N=517-836. Gennemsnitlige antal gange, for dem, der har foretaget gratis arbejde i given kategori. Antal gange er afrundet til nærmeste hele tal.

¹⁸ Tænk tanken Mandag Morgen 2020, musiker- og komponistanalysen, Ulønnet arbejde er okay, N=517-836

er hård konkurrence: "Konkurrencesituationen gør, at mange musikere og komponister er nødt til at underbygge hinanden for at kunne foretage sit musikarbejde. Det påvirker den økonomi – eller mangel på samme – de kan få for det."

For Line Tjørnhøj, der er komponist, handler det i høj grad om, at synet på kunst i almindelighed har en negativ indvirkning på, hvad man kan regne med at få betaling for: "Der mangler generelt en værdisætning af kunsten, og det betyder, det kan være svært at kræve og forvente betaling. Det bliver ofte betragtet som noget hobbyagtigt, og det betaler man jo ikke for."

Forventning om ulønnet arbejde

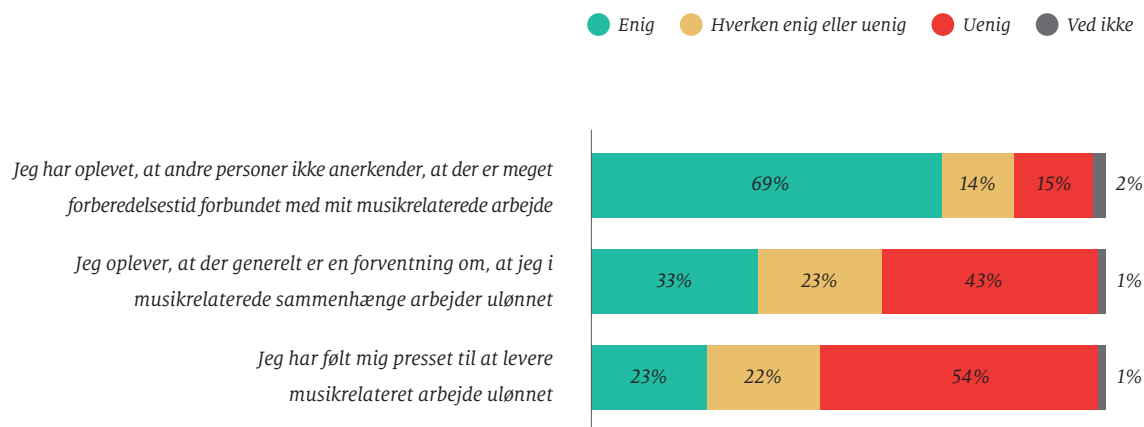
Op mod en tredjedel (33 pct.) af musikere og komponister oplever, at der er en forventning om, at de skal arbejde ulønnet i musikrelaterede sammenhænge. Se figur 10.

Ifølge Clara Sofie er forventningen om at foretage gratis arbejde forbundet med en manglende anerkendelse af musikerhvervet: "Der er mange forespørgsler på gratis arbejde – 'bare for hyggens skyld'. Det er de samme mennesker, der spørger, om man ikke snart skal have et rigtigt arbejde. Det spørger man jo ikke en VVS'er om. Med det samme man træder ind i en kreativ branche, så sker det."

Ligeledes oplever knap syv ud af ti (69 pct.) musikere og komponister, at deres forberedelsestid ikke bliver anerkendt. Det kan ifølge sanger og sangskriver Signe Svendsen kædes sammen med kulturen i branchen: "Kulturen i branchen er ofte sådan, at man ikke kan forvente betaling for forberedelse. Det giver samtidig en stor frihed i ens arbejde. Man må dog selv være god til at sætte prisen for koncerter op, så forberedelse på en eller anden måde bliver betalt. Men der er ingen tvivl om, at vi bliver kede af det, hvis vi begynder at udregne timepriser for vores anstrengelser."

Manglende anerkendelse af forberedelsestid er omfattende

"Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?"

Figur 10 – To ud af tre føler ikke deres forberedelsestid bliver anerkendt.

Note: N=1.417-1.419. "Enig" og "Meget enig" er lagt sammen til "Enig". "Uenig" og "Meget uenig" er lagt sammen til "Uenig". Procentsatser er afrundet til nærmeste hele tal. Statistisk usikkerhed, max. ± 3 procentpoint.

HVILKEN BETYDNING HAR CORONA HAFT?

Corona har ramt landets musikere og komponister hårdt, og mange har haft meget svært ved at få det til at løbe rundt, når koncertaflysningerne og andet er væltet ind over dem. Et stort flertal føler ikke, at regeringen er trådt til med den nødvendige hjælp til branchen, og den økonomiske usikkerhed betyder, at mere end hver tiende overvejer at forlade branchen.

Økonomien er ødelagt

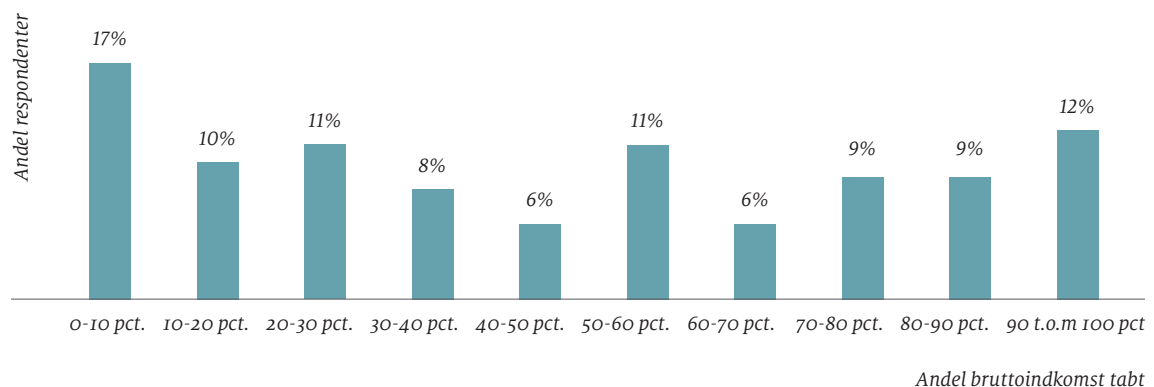
Corona har ramt branchen hårdt, og for mange musikere og komponister er næsten hele det økonomiske fundament smuldret bort. Mere end halvdelen (53 pct.) angiver i midten af efteråret, at de har et forventet tab i deres musikrelaterede bruttoindkomst på minimum 40 pct. som følge af corona. Det gennemsnitlige tab er 44 pct. *Se figur 11.*

Der er således tale om et markant tab i den musikrelaterede bruttoindkomst til et niveau langt under det sædvanlige. For Trine Bille, der er professor i kulturøkonomi på CBS, er musikere og komponister særligt udsatte under corona: *“Meget af det, som har været nedlukket, har været der, hvor musikere og komponister normalt tjener deres penge. Det gælder f.eks. koncerter og festivaler. Samtidigt er rigtig mange selvstændige, og derfor er man mere udsat over for den slags store udsving. For hvis der ikke er opgaver, så er der ikke nogen løn.”*

Pernille Bévort, der er saxofonist og komponist, har oplevet konsekvenserne på egen krop: *“Alt er lukket ned. Jeg har ikke fået én krone for de aflyste koncerter og ser på en kalender for 2021, der er hvid og blank.”*

Store forventede tab af bruttoindkomst som følge af corona

“Hvor stor en procentdel af din forventede musikrelaterede bruttoindkomst vurderer du at have tabt siden landets nedlukning d. 11. marts til og med i dag? Her bedes du se bort fra eventuel kompensation f.eks. i form af hjælpepakker og arbejdsløshedsunderstøttelse.”

Figur 11 – Mange oplever store tab, som følge af corona.

Note: N=1.414. Spørgsmålet er besvaret mellem d. 21. september og 12. oktober 2020. Procentsatser er afrundet til nærmeste hele tal. Statistisk usikkerhed, max. ± 2 procentpoint

Mere end hver 10. overvejer exit

Selvom corona ikke har haft signifikant betydning for musikere og komponisters glæde ved deres arbejde¹⁹, så overvejer 12 pct. at forlade musikbranchen. Se figur 12.

En af dem, der overvejer at forlade branchen, er komponist Line Tjørnhøj: "Jeg overvejer hele tiden, om jeg kan fortsætte. Det er meget svært at få det til at hænge sammen økonomisk, og det handler meget om konstant at hoppe fra tue til tue. På den måde er det hele ret usikkert, og jeg er meget desillusioneret."

Line Tjørnhøj er ikke ene om at have det på denne måde. Usikkerhed og manglende økonomi er de to bevæggrunde, der fremgår hyppigst, når der læses på tværs af musikerne og komponisternes overvejelser om branche-exit²⁰.

Forsker i musikbrancheforhold, Rasmus Rex Pedersen, er heller ikke overrasket over det store antal, der overvejer at forlade branchen: "Jeg er ikke overrasket over, at så mange overvejer at forlade branchen. Det er et udtryk for en udfordring, som musikere og komponister hele tiden står over for, som er: Hvor længe kan jeg tillade mig at udforske noget, som ikke er så økonomisk bæredygtigt. Corona har accelereret den bevægelse, der generelt er i musikbranchen, hvor der er folk, der jævnlige flyder ud af branchen, fordi de ikke kan få økonomien til at hænge sammen."

Overset af regeringen

Generelt vurderer musikere og komponister, at regeringen har været til god til at beskytte den danske øko-

nomi under corona. Mere end tre ud af fem (63 pct.) mener, at regeringen har gjort meget for at hjælpe økonomien generelt.

Når fokus vendes mod regeringens beskyttelse af musikbranchen, får piben dog en anden lyd. Blot 8 pct. mener, at regeringen har gjort meget for at beskytte deres branche. Se figur 12.

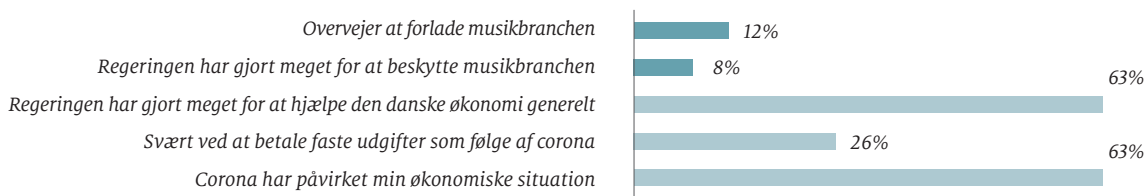
Oplevelsen af, at branchen er blevet overset, deles af Birk Storm, der blandt andet arbejder som producer og trommeslager: "Politisk skal der ske noget. Kulturministeriet har totalt fejlet. Der er behov for en mere professionel opfattelse af musikbranchen – man skal fra politisk hold anse musikere som professionelle og ikke som amatører, der laller rundt. Kunst og kultur er med til at holde folk i gang under krisen."

Rasmus Rex Pedersen peger på den sammensatte økonomi som et benspænd for musikere og komponister: "Der er helt sikkert noget om, at man fra regeringens side har grebet det uhensigtsmæssigt an i forhold til at beskytte på tværs af brancher. Det, der er en udfordring for musikerne, er kludetæppeøkonomien. Det gør det svært at blive grebet af sikkerhedsnettet. Musikerne og komponisterne har helt sikkert været ramt, men om det er ond vilje fra politikernes side – det ved jeg ikke."

Han peger ligeledes på et område, hvor branchen selv kan gøre noget: "Andre brancher har været bedre til at tale med én stemme, også i politisk sammenhæng. Det kunne musikbranchen godt tage ved lære af."

Coronakrisens påvirkning er stor

"Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn om betydningen af corona for din situation i dag?"

Figur 12 – Mere end hver tiende overvejer at forlade branchen.

Note: N=1.416. Andel der er enig eller meget enig i udsagnene. Spørgsmålet er stillet mellem d. 21. september og 12. oktober 2020. Procentsatser er afrundet til nærmeste hele tal. Statistisk usikkerhed, max. ± 3 procentpoint.

¹⁹ Tænketanken Mandag Morgen 2020, musiker- og komponistanalysen, Tilfredshed post-corona, N=1405

²⁰ Tænketanken Mandag Morgen 2020, musiker- og komponistanalysen, Overvejelser om branche-exit, N=174

OM ORGANISATIONERNE BAG

Danske Jazz-, Beat- og Folkemusik Autorer (DJBFA):

Er den største forening for komponister, sangskrivere, tekstforfattere og producere i Danmark. DJBFA's hovedformål er at sikre de bedste betingelser for, at der skabes ny og spændende musik.

Dansk Komponistforening (DKF):

Arbejder for bedre arbejdsforhold for komponister og lydkunsterne, der benytter lyd og musik som kunstnerisk medium, og i øvrigt for at synliggøre kunstmusikkens samfundsmæssige værdi.

Dansk Artist Forbund (DAF):

Er en fagforening for artister, solister og underholdere, der arbejder professionelt i musik, scenekunst og underholdningsbranchen.

Danske Populær Autorer (DPA):

Er en interesseorganisation, der arbejder for de bedste erhvervsrammer for sangskrivere og producere, der arbejder med musik rettet til markedet.

Dansk Musiker Forbund (DMF):

Er Danmarks største fagforening for musikere, som arbejder for at forbedre medlemmernes arbejdsvilkår og rettigheder. DMF dækker alle genrer og alle former for tilknytning til arbejdsmarkedet.

Musikforlæggerne:

Er brancheorganisation for de professionelle musikforlag i Danmark, og arbejder for at udbrede kendskabet til branchen, forbedre dens vilkår, dygtiggøre medlemmerne og varetage musikforlagenes politiske interesser.

OM ANALYSEN

“Arbejdsforhold for komponister og musikere i Danmark” afdækker danske musikere og komponisters arbejdsforhold – både før og efter spredningen af corona – og er gennemført af **Tænk tanken Mandag Morgen** for ovenstående organisationer.

Undersøgelsens dataindsamling er foregået i perioden 21. september 2020 til 12. oktober 2020.

Spørgeskemaet er blevet udsendt til 8.396 personer med medlemskab i mindst én af ovenstående musiker- og komponistforeninger²¹. Disse personer anses for værende vores population.

Af disse har 1.891 besvaret mindst et spørgsmål, hvilket giver en svarprocent på 23 pct. Af de 1.891 har 1.414 personer gennemført de spørgsmål, som bruges i analysen, hvilket giver en gennemførselsprocent på 75 pct.

Respondentgruppen matcher populationen hvad angår køn og bopæl, men de yngste (19-30) år er en smule underrepræsenterede i undersøgelsen²². I forhold til fordelingen på medlemskab i de enkelte foreninger, så er der mindre overrepræsentation af medlemmer af DAF, DJBFA og DKF, mens medlemmer af DMF og DPA er en smule underrepræsenteret.

På baggrund af ovenstående vurderes repræsentativiteten at være fornuftig, til trods for en svarprocent til den lave side.

Analysen baserer sig på simple frekvenstabeller og bivariate krydstabeller. Vi har benyttet et signifikansniveau på 0,05 og har under hver enkelt figur angivet den statistiske usikkerhed.

²¹ Det dækker over med personer med medlemskab i mindst en af følgende foreninger: DJBFA, DKF, DAF, DPA og DMF

²² Alderssammenligningen er foretaget uden medlemmer af DPA grundet mangelfulde populationsdata. Vi har dog ikke grund til at tro, at medlemmer af DPA cendrer mærkbart ved repræsentativiteten ift. alder.